

Władcy Bursztynowego Szlaku. Studia nad rzemiosłem, handlem i dalekosiężnymi kontaktami społeczności kultury lateńskiej z obszaru południowej Polski.

Ludność kultury lateńskiej, którą nauka od dawna identyfikuje z przedstawicielami plemion celtyckich, które znane były antycznym historykom, przybyła na teren Polski na przełomie V i IV wieku przed Chrystusem. Stopniowo zasiedliła cztery wyraźnie wyodrębnione enklawy znajdujące się na obszarze współczesnego Dolnego i Górnego Śląska oraz Zachodniej i Wschodniej Małopolski. Przybycie Celtów było niewątpliwym punktem zwrotnym dla całego terytorium dorzecza Odry i Wisły. Dzięki nim nastąpił wyraźny postęp technologiczny, który objął różne dziedziny wytwórczości i organizacji społecznej. Od tego czasu na ziemiach współczesnej Polski notujemy szereg znalezisk, które potwierdzają bardzo szeroką sieć powiązań, która była prawdopodobnie efektem rozbudowanej wymiany handlowej i kontaktów między różnymi barbarzyńskimi społecznościami z terenu Środkowej Europy a obszarami cywilizacji śródziemnomorskich.

Kwestia tzw. Bursztynowego Szlaku i jego związku z kulturą lateńską pojawiała się w literaturze przedmiotu już od dawna. Nigdy do tej pory nie pokuszono się o analizę dużej liczby materiałów archeologicznych w szerokim kontekście badań nad całością fenomenu osadnictwa celtyckiego w Polsce. Celem naukowym prezentowanego projektu jest przedstawienie konkretnych dowodów za hipotezą głoszącą, iż głównym czynnikiem decydującym o rozwoju miejscowego osadnictwa celtyckiego i jego wpływie na sąsiednie społeczności zamieszkujące obszar środkowej i północnej Polski było panowanie nad Bursztynowym Szlakiem. Studia nad lokalnym rzemiosłem pozwolą zdobyć konkretną wiedzę, która pozwoli wyjaśnić w jakim stopniu zaawansowanie technologiczne miejscowych społeczności kultury lateńskiej umożliwiło rozwój dalekosiężnego handlu i gospodarczy rozkwit.

W ramach prezentowanego projektu planowane jest kompletne opracowanie dużej serii znalezisk dokonanych na najważniejszym z odkrytych do tej pory stanowisk kultury lateńskiej, które znajduje się w Nowej Cerekwi, w powiecie głubczyckim na Górnym Śląsku. Odkryto tam dużą osadę, która funkcjonowała między początkiem III a końcem II wieku przed Chrystusem. Współczesne amatorskie odkrycia oraz uzupełniające badania powierzchniowe dostarczyły olbrzymiej liczby zabytków (metalowych ozdób i części stroju, figurek antropomorficznych i zoomorficznych, celtyckich złotych i srebrnych monet, greckich monet, wyrobów szklanych, narzędzi itp.) potwierdzających, iż miejsce to było osadą centralną o charakterze aglomeracji rzemieślniczo – handlowej, podobną do osad centralnych odkrytych niedawno w miejscowości Nemčice nad Hanou na Morawach oraz Roseldorf w Dolnej Austrii. Wspomniane stanowiska to wielkie centra osadnicze, na których odkryto relikty dobrze zorganizowanej i funkcjonalnie zróżnicowanej zabudowy, ślady intensywnej działalności produkcyjnej oraz olbrzymią liczbę zabytków, w tym relatywnie dużą liczbę importów z obszarów śródziemnomorskich. Wspomniane importy są namacalnymi dowodami potwierdzającymi niezwykle intensywne kontakty między lokalnymi społecznościami kultury lateńskiej a światem hellenistycznym.

Aby prześledzić rozwój lokalnego celtyckiego rzemiosła, handlu i dalekosiężnych kontaktów w okresie lateńskim zostanie przeprowadzona szczegółowa analiza kilku istotnych kategorii przedmiotów lub surowców, które z punktu widzenia ówczesnych społeczności mogły być cennym ekwiwalentem wymiany. Do tej kategorii należy zaliczyć przede wszystkim ceramikę grafitową oraz grafit w formie surowca, ceramikę malowaną, ozdoby ze szkła, ozdoby z sapropelitu, surowy bursztyn i bursztynowe wyroby, przedmioty kamienne, monety oraz wybrane ozdoby i części stroju, głównie wykonane z brązu. Dzięki opracowaniom kolejnych stanowisk z przeprowadzonych do tej pory badań oraz uzupełniającym badaniom terenowym planowanym na Śląsku i w Małopolsce uzyskamy także możliwość aby w bardziej przekonujący sposób przedstawić charakter i natężenie kontaktów między lokalnymi społecznościami kultury lateńskiej, a ludnością z germańskiego kręgu kulturowego zamieszkującą ówczesne tereny środkowej i północnej Polski.